

Not 54

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 30 oktober 2024 följande beslut (mål nr 6391-23).

Bakgrund

1. Fjällmaraton since 2005 AB ansökte om markupplåtelse för att arrangera löpartävlingarna Fjällmaraton 100K den 3 augusti 2023 och Fjällmaraton 45K den 5 augusti 2023. Den första tävlingen skulle ha högst 200 deltagare och den andra högst 800 deltagare. Tävlingarna skulle genomföras på renbetesfjäll i Åre kommun inom ett markområde där Handölsdalens sameby har rätt att utöva renskötsel.

2. Länsstyrelsen i Jämtlands län beslutade i maj 2023 att bevilja bolagets ansökan i den del som avsåg arrangemanget Fjällmaraton 100K. I den del som avsåg Fjällmaraton 45K avslogs ansökan med motiveringen att ett arrangemang av den omfattningen, i kombination med övriga aktiviteter i området, skulle innebära en avsevärd olägenhet för renskötseln.

3. Bolaget överklagade till regeringen som beviljade ansökan även i den del som avsåg Fjällmaraton 45K. Regeringen ansåg att det inte hade framkommit skäl för att den sökta upplåtelsen skulle medföra en avsevärd olägenhet för renskötseln.

4. Det framgår av handlingarna i målet att arrangemanget Fjällmaraton 45K genomfördes den 5 augusti 2023.

Yrkanden m.m.

5. *Handölsdalens sameby* ansöker om rättsprövning av regeringens beslut och yrkar att det ska upphävas samt anför följande.

6. Regeringen har felbedömt fakta och beslutet står i strid med gällande bestämmelser om hur och när markupplåtelse får beviljas. Regeringen har inte heller tydligt motiverat sitt beslut utan bedömningen grundar sig helt på vad bolaget har anförts.

7. Skada på renskötseln uppstår oaktat att loppet bara pågår några få timmar, och konsekvenserna av arrangemanget drabbar samebyn under hela hösten. Det är varken tiden eller antalet deltagare som är avgörande utan det faktum att tävlingen genomförs under en tid då renarna befinner sig i området samt att området utgör året-runt-mark. Tävlingen kommer att medföra försämrade möjligheter till samling av renhjordar, störningar på renarna och minskad betesro.

Skälen för avgörandet*Rättslig reglering m.m.*

Rättsprövning

8. Av 1 och 3 §§ lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut framgår att en enskild får ansöka om rättsprövning hos Högsta förvaltningsdomstolen av sådana beslut av regeringen som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter i den mening som avses i artikel 6.1 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

9. Enligt 7 § första stycket ska Högsta förvaltningsdomstolen upphäva regeringens beslut om domstolen finner att beslutet strider mot någon

rättsregel på det sätt som sökanden har angett eller som klart framgår av omständigheterna. Detta gäller dock inte om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet.

10. Rättsprövningen innefattar, förutom ren lagtolkning, även sådana frågor som faktabedömning och bevisvärdering samt frågan om beslutet strider mot kraven på saklighet, opartiskhet och allas likhet inför lagen. Prövningen omfattar också fel i förfarandet som kan ha påverkat utgången i ärendet. Om de tillämpade rättsreglerna är så utformade att det föreligger en viss handlingsfrihet vid beslutsfattandet, omfattar rättsprövningen frågan om beslutet rymms inom handlingsfriheten (jfr prop. 1987/88:69 s. 23 ff. och 234).

Rennäringslagen

11. Av 32 § första stycket rennäringslagen (1971:437) framgår att på sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. Bestämmelsen i 32 § rennäringslagen innebär att det vid en markupplåtelse ska göras en intresseavvägning mellan å ena sidan samernas renskötselrätt och å andra sidan de motstående intressen som kan motivera avsteg från samernas rättigheter i dessa avseenden.

13. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att bestämmelsen i 32 § ger ett förhållandevis stort utrymme för bedömningar.

14. I målet har inte kommit fram att regeringen vid beslutsfattandet skulle ha felbedömt fakta eller överskridit gränserna för det handlingsutrymme som bestämmelsen ger eller att det i handläggningen har förekommit fel som kan ha påverkat utgången i ärendet. Beslutet innehåller erforderlig motivering.

15. Inte heller framgår det klart av omständigheterna i målet att regeringens beslut på något annat sätt strider mot någon rättsregel.

16. Eftersom det i målet aktuella arrangemanget redan har genomförts ska målet skrivas av.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avskriver målet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jermsten*, *Knutsson*, *Classon*, *von Essen* och *Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Sarah Helaoui.

Regeringen (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, 2023-07-20):

Enligt 32 § rennäringslagen får, på sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen, nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Regeringen konstaterar inledningsvis att bolaget, trots att de anför att arrangemanget inte skulle vara tillståndspliktigt, har sökt upplåtelse hos

länsstyrelsen. Det regeringen har att ta ställning till är om länsstyrelsen har haft skäl för sitt beslut. För den frågan saknar det i sig betydelse om upplåtelse krävs för det aktuella arrangemanget eller inte. Frågan är därför om det sökta arrangemanget kan genomföras utan en avsevärd olägenhet för renskötseln enligt 32 § rennäringslagen.

Det är ostridigt i ärendet att bolaget tidigare beviljats upplåtelse för liknande arrangemang i området. Annat har inte framkommit än att dessa ska ha avsett snarlik sträcka, deltagarantal och tidsomfattning.

Regeringen ifrågasätter inte att den ökade allemansrättsliga aktiviteten i det berörda området samt att området ligger inom samebyarnas åter-runtmarker, kan medföra olägenhet för renskötseln. Regeringen ifrågasätter inte heller länsstyrelsens bedömning att antalet deltagare måste tillmätas betydelse för frågan om arrangemanget medför en avsevärd olägenhet för renskötseln. Det är även enligt regeringens uppfattning ofrånkomligt att det faktum att bolaget under en mycket lång tid genomfört liknande arrangemang i området tillmätts en viss betydelse. Även om det har framkommit motstridiga uppgifter i ärendet huruvida samebyarna påtalat störningar i samband med dessa arrangemang kan det konstateras att bolaget återkommande beviljats upplåtelse. Regeringen tar även fasta på att det aktuella arrangemanget är planerat att genomföras under en, i sammanhanget, kortare tidsperiod.

Vad som utgör en avsevärd olägenhet för renskötseln måste bedömas i det enskilda fallet. Vid en samlad bedömning och mot bakgrund av vad som ovan anförts, anser regeringen att det inte framkommit skäl för att den sökta upplåtelsen skulle medföra en avsevärd olägenhet för renskötseln. Vad samebyarna har anført i övrigt medför ingen annan bedömning. Det överklagade beslutet bör därför upphävas i den del som avser arrangemanget Fjällmaraton 45K. Överklagandet bör således bifallas.

– Regeringen ändrar det överklagade beslutet på så sätt att Fjällmaraton since 2005 AB beviljas markupplåtelse för arrangemanget Fjällmaraton 45K den 5 augusti 2023, med högst 800 deltagare. Upplåtelsen ska förenas med särskilda villkor. Regeringen överlåter åt Länsstyrelsen i Jämtlands län att besluta om de särskilda villkor som ska gälla för upplåtelsen. Regeringen uppdrar åt Länsstyrelsen i Jämtlands län att träffa de avtal som krävs för arrangemangets genomförande.